

Доколку се прочепка по блиското минато, "Дејтонскиот договор" или на функцијата на т.н. "Букурешки договор", кој всушност е основа за расчерекување на етничка Македонија, ќе дојдеме до круцијалното прашање каква е функцијата на ваквите комисији или кризни групи, кои од надвор им кројат "капа на Муџо и на Хасо во Босна", му прават "шајкача на Милош", или "вратоврска на Јоже", а Македончето секогаш останувало на "опинокот".

Пишува: Кокан СТОЈЧЕВ

РУСКАТА ВРХУШКА ИМА СВОИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА КОСОВО

ЛЕВ ОПИНОК

Прашањето за признавање или не на независноста на Косово, кое се очекува во февруари да предизвика голем политички домино ефект врз Балканот и пошироко во светот, бидејќи меѓу Руската Федерација и дел од членките на ЕУ постои голема поларизација околу начинот на решавање на проблемот, за регионот претставува активирана бомба. Но, исто така, и за уништување на значењето на меѓународното право, врз чии правни норми се базира политичкиот став и геостратешкиот интерес на официјална Москва. Трезвените аналитичари сметаат дека почнува нова студена војна меѓу богатиот Запад и економски зајакнатата Русија. Тоа значи дека трката во вооружување, "покажувањето мускули" и, меѓу другото, новото прецртување на границите на Балканот, ќе претставуваат приоритетни цели на големите сили. Затоа, меѓународното право е во сенка на геостратешките поместувања, иако неговата функција повторно ќе мора да се употреби како превез за сите идни премостувања на проблемите. Во контекст на ова, мора да се разгледува и иднината на меѓународното право, правото на суверенитет и на територијален интегритет на државите и на другите права кои извираат од политичкиот субјективитет на земјите.

ИСТОРИЈАТА СЕ ПОВТОРУВА

Пред неколку години Меѓународната комисија за Балканот, во чиј состав беа и можеби сè уште активни членови се:

Џулијано Амато, експремиеер на Италија; Карл Билт, експремиеер на Шведска; Мирчеа Ѓоана, експремиеер за надворешни работи на Романија; Илир Мета, експремиеер на Албанија; Ѓјвис Болен, експремиеер на САД; Жан Лик Деен, експремиеер на Белгија; Рихард фон Вајценгер, експремиеер на Германија, како и претставници од балканските земји, вклучувајќи го и поранешниот претседател на РМ, Киро Глигоров; експремиеерот за надворешни работи на распадналата заедница Србија и Црна Гора, Горан Свилановиќ; експремиеерот за надворешни работи на Хрватска, Невен Мимица, подготви извештај за "Балканот во иднината на Европа".

Овој извештај предвидуваше расплет на косовската криза, која сега се наоѓа во завршна фаза но, исто така, чудно не потсетува на историјатот на кризите на Балканот. Зошто оваа група се занимава со балканските состојби? Под чија наредба овие политичари составуваат оценки за иднината на земјите на Балканот? Одговорите на овие прашања можат да се препознаат во поновите балкански судири и војни, кои

со целата жестина и контроверзност се среќаваат во реалноста, каде големите сили се мешаат во настаните на Балканот. А, Балканот, како што Господ го дал, отсекогаш бил немирен и крвав. Тоа значи дека крвавиот пир бил планиран во големите центри на моќта.

"Во 1996 г. Институтот 'Аспен' од Берлин и Фондацијата 'Карнеги за меѓународен мир', го објавија 'Незавршениот мир', извештај на Меѓународната комисија за Балканот, која е основана на иницијатива и со поддршка на европски и американски фондации во 1995 г. Во својот предговор кон извештајот, експремиеерот на Белгија, Лео Тиндеманс, во функција на претседавач на Комисијата, изјави дека цел на членовите на Комисијата е 'мир, и тоа траен, за да го отвори патот на демократијата, просперитетот, благосостојбата и хуманото општество', се вели во предговорот од Извештајот за "Балканот во иднината на Европа".

"Договорот од Дејтон, потпишан во ноември 1995 г. беше само појдовна точка за тоа што 'го одбележа крајот на војната, но и само почеток на мирот'. Во таа точка, задачата на меѓународната

АВТОНОМИЈА

Денес Косово е современ облик на меѓународен протекторат, со цивилна администрација на УНМИК и безбедносна заштита на силите на НАТО и КФОР. Тоа не е класичен протекторат, меѓународно државно сојузување или еден вид сложена држава основана доброволно, врз основа на барање на држава за заштита и покровителство од помоќна држава. Косово е управувано од Времена административна мисија на ОН, УНМИК, од јуни 1999 г. воспоставена врз основа на Резолуцијата на Советот за безбедност на ООН 1244 (1999). Резолуцијата предвидува супстанцијална, темелна или широка автономија за Косово, со на полно уважување на суверенитетот и територијалниот интегритет на СРЈ (субјект кој веќе не постои), и на другите држави во регионот, според принципите прифатени со Завршниот документ на КЕБС од 1975 г. Во Анексот е спомнат политичкиот процес за воспоставување привремен рамковен политички договор, со значителна самоуправа на Косово. Автономијата е прифатена како услов за опстанок на малцинствата. Таа може да биде воспоставена како облик на внатрешно државно или на уставно уредување. Така, теоретски би се објасниле популарните поими на право на внатрешно и надворешно самоопределување. Правните експерти сметаат дека нема услови за автономија, особено ако се потпира врз етничка, односно национална основа. Автономијата е дел од решението на националното прашање и се ко-

ристи за решавање на прашањето на статусот на малцинствата. Автономната република е уредување во поблаг облик на федерализам, односно република со помала самостојност и компетенции во однос на републиката, што е единица од федеративен тип. Таа има низа надворешни карактеристики на федеративна република, има сопствен устав, додека организацијата на власт во основа е иста како во републиката. Во ексдржавата Југославија, со Уставниот амандман 20 од 1971 г. автономната покраина е утврдена како облик на федерализам, формулиран во Уставот. Уставот од 1974 г. ја воведо покраината во орбитата на федерализмот и задржувајќи ја во рамки на Републиката, тој го креира и го потврдува оригиналниот политички облик, во кој се мешаат федеративните и автономните односи и елементи. Од аспект на политичкиот и уставниот систем може да се утврди дека тогаш се внесува облик на асиметричен федерализам, поточно елементи на асиметрија во републичката структура и функционирање. Исклучок од ова правило се Аландските Острови на Финска, чии жители имаат посебна регионална држава, определен круг на права, резервирани за аландските државјани, како што се, јазична автономија, учество на локалните избори или на сопственост на недвижности. Дури 95 отсто од Аландите се етнички Швеѓани, односно на нив живее секој дванаесетти фински Швеѓанец.

ЗА МАКЕДОНЧЕТО

заедница беше да 'помогне да се трансформира хаотичниот, крвав и непредвидлив Балкан од минатото, во стабилна, мирна и сигурна Југоисточна Европа на иднината', оценуваат т.н. "миротворци", кои не се прашуваат дали можеби на тој начин го кршат меѓународното право, што во секој случај оди во прилог на тезата на руската "мечка" дека треба да се одржат меѓународни конференции за почитување на меѓународните правни норми.

"Две години пред основањето на Комисијата, Фондацијата 'Карнеги за меѓународен мир' повторно ги објави резултатите од своето истражување од 1913 г. за причините и за водењето на Балканските војни од 1912 и од 1913 г. ('Другите Балкански војни 1993'). Со првата Меѓународна комисија за Балканот претседаваше францускиот сенатор, баронот Д'Естурнел де Констан. Извештаите за сверствата на Балканот го наведоа Николас Мари Батлер, еден од водечките луѓе во Фондацијата и претседател на Универзитетот 'Колумбија', да испрати комисија од шест лица за 'непристрасно и исцрпно испитување' на непријателствата на Балканот.

И втората Комисија беше создадена во истиот дух и под впечатоците на насилиното распаѓање на поранешна Југославија и сверствата во војните.

За време на своите посети на балканските држави, во втората половина на 1995 г. и во првата половина на 1996 г., Комисијата беше стаписана од паралелите меѓу нивните впечатоци и согледувањата на првата Комисија на Карнеги во 1913/1914 г., зашто постојано се наметнуваше прашањето: 'Мора ли да дозволиме овие Балкански војни да минат без да се обидеме да извлечеме некаква поука од нив, без да знаеме дали биле за добро или за лошо, ако повторно избувнат утре и продолжат засекогаш да се шират?'

Извештајот на Втората комисија заклучува дека затворањето очи пред Балканот не е помал рецепт за катастрофата на крајот од XX век од рецептот на почетокот на истиот век. Така, во средината на 90-тите години и мешањето на меѓународните напори насочени кон Балканот, 'Незавршениот мир' беше маркантен документ, кој ги анализираше причините за нестабилноста и конфликтот, ги проценуваше

меѓународните реакции и поуките кои требаше да се извлекат, предлагајќи процеси и рамки за совладување и за отстранување на конфликтите во поширок регионален контекст. За жал, предупредувањата на Комисијата не беа сослушани и меѓународната заедница мораше да мине уште една болна лекција со војната на Косово и по успешното краткорочно разрешување на конфликтот во Македонија пред да се воспостави постабилен мир. Денес, речиси деценија и повеќе од основањето на првата меѓународна Комисија за Балканот, третата Комисија за Балканот го објавува својот извештај. За разлика од првите два, овој извештај може да допре отаде војната и мирот. Речиси десет и повеќе години по Дејтонскиот договор и неколку години по падот на режимот на Милошевиќ, Западен Балкан е релативно стабилен регион, опасноста од војната веќе не е блиску, и земјите од регионот покажаа дека не можат да се најдат во хаос поради политички немири. Уште поважно е тоа што ЕУ се заложи за интегрирање на земјите од регионот на Самитот во Солун, во 2003 г.. Можеби читателот ќе се праша дали ни е потребна трета Меѓународна комисија за Балканот? Наспроти досегашните постигнувања, стабилноста на регионот сè уште стои на слаби нозе. Реформските процеси се попречени поради наследството од минатото: огромните структурни предизвици, уставните проблеми, отворените прашања, очајната економска состојба и политичката нестабилност. Досега невидени количества помош за реконструкција и развој, кои се влеваа во регионот, нè доведоа до посакуваните резултати, поради хроничната политичка нестабилност и сомневањата во иднината. Колку е кревок мирот во некои делови од регионот покажаа и насилствата кои избувнаа на Косово, во март 2004 г., и реакцијата на беспомошност на меѓународната заедница. Зачувувањето на постојниот статус кво не е доволно за да се постигнат траен мир, стабилност, економски просперитет и отворање пат кон европска интеграција. Дополнителните напори и поместувањето на

размислувањата во меѓународната заедница и во Брисел се неопходни, со цел да се решат горливите прашања и да се забрза транзициониот процес", се истакнува во предговорот на овој Извештај.

"БУКУРЕШКИОТ ДОГОВОР"

Доколку се прочепка по блиското минато, "Дејтонскиот договор" или на функцијата на т.н. "Букурешки договор", кој всушност е основа за расчерекување на етничка Македонија, ќе дојдеме до круцијалното прашање каква е функцијата на ваквите комисији или кризни групи, кои од надвор им кројат "капа на Муџо и на Хасо во Босна", му прават "шајкача на Милош", или "вратоврска на Жеже", а Македончето отсекогаш останувало на "опинокот". Зошто во историјата Македончето останувал со куси ракави?

Дали извештаите на ваквите комисији можат да бидат повалидни документи од веќе меѓународно верифицираните правни норми? Не, но сепак во практиката тие сè повеќе добиваат на значење, бидејќи големите сили ги користат за спроведување на својот геостратешки интерес. Тогаш во што се претвора меѓународното право, во маша за поткусурување, која ја изболчиува функцијата на суверенитетот на една држава.

Повторуваме, во меѓународното право суверенитет е легитимна примена на власт од страна на една држава. Де јуре, суверенитет е законското право на тоа; де факто, суверенитет е способноста за фактичка примена на моќта, странските влади можат, но не мораат да го признаат суверенитетот на еден ентитет. На хартија, автономната покраина Косово во Србија е карактеристичен пример каде српската Влада де јуре е суверена сила, но Обединетите нации де факто имаат власт уште од 1999 г. Покраината сè уште се смета за дел од Србија, иако српската Влада нема практична контрола врз регионот.

КУРТОАЗНО И ДИПЛОМАТСКО ПОЗДРАВУВАЊЕ МЕЃУ ЕКСШВЕДСКИОТ ПРЕМИЕР КАРЛ БИЛТ И СРПСКИОТ ПРЕТСЕДАТЕЛ БОРИС ТАДИЌ

Суверенитетот може да важи дури и кога сувереното тело не поседува територија или неговата територија е под делумна или целосна окупација од странски сили. Во ваква ситуација меѓу припојувањето кон Папските држави или кон Италија (1870) се нашол Светиот Синод. Со потпишувањето на Латеранските договори (1929), кога за суверен бил признат Папата, иако тој фактички немал територија, неприродната ситуацијата била решена така што Светиот Синод му го предал суверенитетот на Ватикан. Исто така, и Суверениот воен ред на Малта е бестериторијално тело, кое себеси се смета за суверен ентитет, иако универзално како таков не е признат. На пример, за време на Втората светска војна, прогонетите влади на Норвешка и на Холандија се сметале за суверени, иако нивните територии биле под странска окупација. Нивната фактичка власт продолжила по ослободувањето на териториите. Владата на Кувајт била во слична ситуација виз-а-ви ирачката окупација од 1990 до 1991 година.

FA. ALIJA DAUTOSKI

POGREBEN INSTITUT

MEGJUNARODEN POGREBEN INSTITUT - STUTTGART. VRŠIME PREVOZ NA POČINATIOT SO AVTOMOBIL ILI AVION. BRZO, SIGURNO I KOREKTN. OBEZBEDUVANJE NA SITE POTREBNI DOKUMENTI I OŠTANATI POTREBI. RASPOLAGAME SO KOMPLETNA POGREBNA OPREMA. NAŠITE USLUGI SE, OD MESTOTO NA POČINATIOT OD SITE EVROPSKI ZEMJI DO MESTOTO NA POGREBOTO!

EDINSTVEN MAKEDONSKI POGREBEN INSTITUT. PROVERENA USLUGA!

I VO NAJTEŠKITE MOMENTI NIE SME SO VAS! VI STOIME NA RASPOLAGANJE 24 ČASA

D
I
A
B
CH
F
NL
NR

Büro Makedonija
Tel. 048 / 473 315
Mob. 070 / 711 788

Büro Stuttgart
Tel. 0711 / 8 17 78 72
Fax 0711 / 8 17 78 73
Mob. 0171 / 5 46 32 20
0172 / 7 62 20 49

70469 Stuttgart - Leobenerstr. 33
Feuerbach www.dautoski.de